

ARHIVA +

Kakve je promjene hrvatskog sustava osmislio Ivo Josipović

Silvana Perica

čet, 30/11/2023 - 09:52

Pravosuđe je u nas nefunkcionalno te koči razvoj i investicije Na fotografiji dvorana za sastanke Ustavnog suda

Foto: Ustavni sud

Kad bi iduće godine premijer Plenković morao zajedno s predsjednikom Milanovićem predložiti Saboru novog glavnog državnog odvjetnika, proces bi mogao biti jako zanimljiv, a novi

glavni tužitelj puno neovisniji nego što je sad i što može biti kad ga dogodne predloži i izabere HDZ.

Jedna je to od ideja koje je u izbornoj kampanji za predsjednika Republike 2014. godine ponudio Ivo Josipović u sklopu velikih ustavnih promjena i možda je dobro o tome pisati uoči velike izborne godine.

Doduše, o detaljima te Josipovićeve ponude malo se razgovaralo i znalo, iako je obuhvaćala prilično važne promjene, koje bi, između ostaloga, mogle vratiti barem dio povjerenja u pravosuđe i u tužiteljstvo, sad narušeno nakon još dva HDZ-ova mandata.

Zbog kampanje nedovršen prijedlog Ustava izrađen je u povjerenstvu u kojem su bili Arsen Bačić, Petar Bačić, Sanja Barić, Robert Podolnjak, Đorđe Gardašević i Branko Smerdel, a vodio ga je Josipović. Složili su se da bi položaj predsjednika Republike trebao ostati kakav je i do tada bio, ali da bi Ustav trebao operacionalizirati ovlasti kako bi predsjednik mogao efikasno ispuniti svoje zadaće. U mandatu predsjednika Zorana Milanovića vidjeli smo niz situacija u kojima je nedostajala propisana procedura rješavanja sporova i donošenja odluka.

Josipović s povjerenstvom nije, dakle, predlagao da se ide u promjene po uzoru na talijanski sustav, u kojem je predsjednik Republike puno jači, ima puno više ovlasti, pa ponekad čak i odbije imenovanje ministra kojeg predlaže premijer. Jaki su i slovački i češki i poljski, pa i rumunjski predsjednik, kao i finski, koji imenuje i državnog odvjetnika i njegova zamjenika. Ideja je, objašnjavao je Josipović, da predsjednik imenuje na funkcije za koje se očekuje stranačka neutralnost, pa ima primjera da predsjednik imenuje guvernera i upravu Narodne banke, šefove socijalnog osiguranja, članove Državnog sudbenog vijeća, dio sudaca Ustavnog suda. Sve su to položaji koji traže neovisnost.

- U našoj političkog kulturi, načinu kako funkcioniraju stranke, a i sam parlament, imanentna je svemoć predsjednika stranke i premijera. Nedostatak kontrole i podanički mentalitet u strankama i vladajućem dijelu parlamenta čini ga nedodirljivim i za naše prilike gotovo svemoćnim - objasnio je Josipović u HAZU u svom izlaganju pri obilježavanju 30. godišnjice hrvatskog Ustava, ističući kako upravo sukob predsjednika Milanovića s premijerom i Vladom pokazuje zašto je važno imati predsjednika s jakim izbornim legitimitetom, izabranog na izravnim izborima, a ne u Saboru, kako to stalno predlažu iz dijela HDZ-a.

Josipović je s povjerenstvom zamislio i da predsjednik predlaže Hrvatskom saboru predsjednika Ustavnog suda, te da u Ustavni sud ne mogu biti birani aktivni političari, nego tek nakon pet godina. Ustavni sud sada je pun sudaca koji su tamo došli ravno iz politike, a bivši hrvatski predsjednik predložio je da se bira osobe čiji su moralni lik i pravo znanje neupitni i vrhunski.

Osim toga, ustavni suci mogli bi imati samo jedan mandat, onda može trajati i deset godina, ali ne bi morali razmišljati o tome hoće li se svidjeti parlamentarnoj većini i dobiti još jedan. Suci bi morali prolaziti redovite provjere, pa i imovine svakih pet godina, jer je, objašnjava Josipović, provjera imovine samo na početku karijere besmislena.

- Pravosuđe u Hrvatskoj je nefunkcionalno i koči razvoj i investicije - objašnjavao je Josipović. Ustavne promjene obuhvatile bi i promjenu u državnom odvjetništvu, koje bi se ponovo podijelilo na tužiteljstvo i dio pravnika koji zastupaju interese države u različitim sporovima, nekad se to zvalo državno pravobraniteljstvo i kasnije je spojeno s tužiteljstvom pa sad imamo tijelo koje ima dvije sasvim različite zadaće. Kazneni odjel mora biti neovisan o vlastima, dok građanski odjel mora surađivati s vladom i slušati naloge iz vlade kad je riječ o nekom državnom interesu i imovini.

Upravo s mjesta šefice građanskog odjela na čelo DORH-a došla je aktualna glavna državna odvjetnica Zlata Hrvoj Šipek i po opisu svog posla morala je biti u dosluhu s premijerom, ali kaznenih predmeta u njenog praksi nije bilo.

Kad bi se prišlo promjeni sustava kako su to tada predlagali profesori ustavnog prava zajedno s tadašnjim predsjednikom, koji je i sam profesor prava, bilo bi promjena i u proceduri nakon izbora. Sad vođa buduće većine u Saboru mora prikupiti 76 potpisa prije nego što dobije mandat od predsjednika države. Izazvalo je to umalo velike probleme kad je krajem 2015. predsjednica Kolinda Grabar Kitarović već imala u tajnosti u pripremi privremenu vladu, jer je tjednima trajalo formiranje većine, sve dok se Most nije pridružio HDZ-u. Ideja Josipovićeve povjerenstva bila je da bi predsjednik države trebao dati mandat onome za koga on prosudi da može okupiti većinu, ne bi bilo prikupljanja potpisa prije odlaska na Pantovčak. Ako mandatar ne bi uspio, predsjednik bi mogao pokušati s drugim. Ako ni to ne bi uspjelo, slijedili bi novi izbori.

Zanimljivo je, u svjetlu sukoba koje je Milanović imao s bivšim ministrom obrane, da je Josipović tvrdio da su ustavnopravno problematične zakonske odredbe prema kojima predsjednik vojna imenovanja i raspored na određenu dužnost može donijeti samo na prijedlog ministra obrane. Dakle, tako zapravo zakon ograničava ustavnu ovlast predsjednika da imenuje i razrješuje vojne zapovjednike, slično kao što je tvrdio Milanović da se ne može zakonom ograničiti njegova ovlast predlaganja Saboru predsjednika Vrhovnog suda.

Dio je to ideja kojima su se bavili u Josipovićevoj povjerenstvu, najviše pravosuđem kao ključnim pitanjem, ali i drugim važnim područjima. Po njima, Ustav bi poseban naglasak stavio na pravo na zdravlje i pravo na zdrav okoliš, kao na novu generaciju ljudskih prava. Zanimljivo je i da je bilo predloženo i da politika održivog razvoja bude navedena kao temelj gospodarstva, uz poduzetničke i tržišne slobode. Država bi imala obavezu da osigura uvjete kako bi okoliš bio zdrav, te bi morala i obrazovati građane o zaštiti okoliša.

Koji su glavni razlozi zbog kojih je Josipović predložio promjene? Hrvatska ne napreduje kako se očekivalo, na dnu smo EU po ekonomskim parametrima, građani nemaju povjerenja u državna tijela ni u političke stranke i uvjereni su da je zemlja visoko korumpirana, a posebno je veliko nepovjerenje u pravosuđe. Osim reforme sudstva, predlagalo se i okrupnjavanje lokalnih jedinica, jer sad je sustav lokalne samouprave hipertrofirana, neefikasna i preskupa, te vrlo često opterećena sumnjama na nezakonitosti i korupciju.

- Ono što sam predložio je mega reforma koja bi drastično promijenila Hrvatsku: položaj predsjednika države, Ustavni sud, Sabor, lokalnu samoupravu, tu bi bila i drastična promjena pravosuđa, naglasak na zaštiti okoliša. Volio bih da nešto od toga bude ostvareno, ali to je potpuno nerealna želja - kaže Josipović.

Forum.tm donosi serijal tekstova o koracima koji su nužni za transformaciju Hrvatske u razvijeniju i bolje uređenu zemlju, u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

najnovije

sri, 29/11/2023 - 08:12

Trebat će između pet i deset godina da bi željeznica došla u zadovoljavajuće stanje

pon, 27/11/2023 - 09:30

"Tito nije dopuštao da ga savjest zakoči i sputa"

pet, 24/11/2023 - 11:58

Ako selo dobije nogostup, kanalizaciju, brzi internet i dobar prijevoz, hoće li mladi poželjeti odseliti iz grada?

sri, 22/11/2023 - 11:12

KAL Band prvi put u Hrvatskoj

pon, 20/11/2023 - 09:06

Ljubo Jurčić: Hrvatske vlasti uopće nemaju ekonomsku politiku

pet, 17/11/2023 - 10:50

Novi prosvjed za slobodnu Palestinu

pet, 17/11/2023 - 09:44

Trebamo li zamišljati klimatsku apokalipsu?

čet, 16/11/2023 - 09:03

Obrazovanje na toboganu

uto, 14/11/2023 - 09:31

Posuđuju klupe i sadnice, ali najbolje u Hrvatskoj povlače europski novac – u prvih 6 mjeseci ove godine, već je "kapnulo" 90 milijuna eura

ned, 12/11/2023 - 09:59

Pupovac: Premalo je glasnih boraca protiv filoustaštva

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa:

Nova cesta 115,

10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom

kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture ŠTO? Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati KADA? Jučer, danas, sutra

GDJE? www.forum.tm ZAŠTO? Da bi stvari bile jasnije